

hangt wellicht samen met de vervreemding die hij ten opzichte van het hv voelde. Het is alsof hij langzamerhand uit het publieke leven verdween.

Vervreemding

Deze vervreemding van het hv kondigde zich al kort na zijn overstap aan, want vanaf 1929 nam de spanning rond zijn persoon toe. In toenemende mate openbaarde zich daarbij een psychische instabiliteit. Toen hij in 1929 een spreekbeurt wilde vervullen op een verkiezingsbijeenkomst van het CDU, leidde dat in Amsterdam-Centrum tot grote beroering.²¹ Op de kerkenraadsvergadering van 1 juli 1929 verklaarde Aalders dat hij een a-politieke rede op het oog had, die hij evenzeer op een bijeenkomst van de ARP had kunnen houden.²² Aalders zegde toe voorlopig niet meer voor het CDU op te treden en rekening te zullen houden met de wensen van de gemeente.²³

Daarna schijnt de rust niet te zijn teruggekeerd. Zijn jongste zoon, W. Aalders herinnerde zich een periode vol conflicten. 'Deze overgang [uit de GKN naar hv] heeft hem bepaald niet gelukkiger gemaakt. Integendeel. Hij kwam van de regen in de drup.'²⁴ Hij concludeerde, aldus deze zoon, dat het hv geen toekomst meer had en raakte in een depressie. Door zijn persoonlijk optreden op vergaderingen en dergelijke werd zijn positie in Amsterdam steeds moeilijker. W. Aalders en zijn oudere broer, C. Aalders, namen in deze tijd afstand van hun vader. Zijn onverwachte en heftige uitvallen, thuis en in de openbaarheid, brachten hen in grote verlegenheid. Overigens is het opmerkelijk dat de toon van de kerkenraadsverslagen betreffende Aalders neutraal is. Behalve de kwestie over de politieke spreekbeurt lijken de interne verhoudingen goed te zijn geweest. Blijkbaar heeft het gewone predikantswerk Aalders veel spanningen opgeleverd. Deze liepen zo hoog op, dat hij 1 april 1931 de kerkenraad schriftelijk meedeelde dat hij op doktersadvies voorlopig zes weken rust moest houden.²⁵ Hij was toen al enkele weken uitgeschakeld en de kerkenraad had zich reeds bezonnen op noodmaatregelen.²⁶ Tijdens deze periode van afwezigheid meldde de Commissie van Beheer dat de financiële problemen van de kerk zo groot waren geworden dat er bezuinigd moest worden. Dat kon alleen op het traktement van de predikant. De kerkenraad ging akkoord en besloot, zonder dat er overleg met Aalders was geweest, per 1 oktober 1931 zijn traktement te verlagen van fl. 6.750,- naar fl. 6.000,-. Een tweede verlaging zou per 1 januari volgen.²⁷ Daarvan werd Aalders door een deputatie van de kerkenraad in kennis gesteld. Dit gesprek is niet goed verlopen. Dat blijkt althans uit de brief die zijn zoon C. Aalders op 20 juni 1931 aan de kerkenraad zond.²⁸ Aalders had, aldus zijn zoon, tijdens dat gesprek een

²¹ Langeveld, *Protestants en progressief. De Christelijk-Democratische Unie 1926-1946* (Den Haag 1989) 367-368. Een en ander n.a.v. een ingekomen brief. GAA, Archief Amsterdam Zuid, *Notulen kerkenraad en Ingekomen stukken*.

²² Zelf meldt hij dat hij al sedert 1918 geen lid meer van de ARP was.

²³ G.H. ter Schegget schreef me dat zijn vader, ds L. ter Schegget, die Aalders opvolgde, zich op verzoek van de kerkenraad niet over politiek uitliet. Hij wist tevens te vertellen dat zich in deze gemeente een aanzienlijke groep bewonderaars van A. Hitler bevond. Over de verhouding tussen hv en de NSB zie men J.J. Buskes, *Hoera voor het leven* (Amsterdam 1963) 175-178.

²⁴ W. Aalders, *Johannes Christiaan Aalders*, een niet gepubliceerde bijdrage over zijn vader. In mijn bezit.

²⁵ GAA, Archief Amsterdam Zuid, *Ingekomen stukken*. In een brief d.d. 1 april, opgesteld door W. Aalders. Het doktersadvies heb ik niet kunnen vinden.

²⁶ GAA, Archief Amsterdam Zuid. De kerkenraadsnotulen van 18 maart 1931 maken melding van zijn ziekte.

²⁷ GAA, Archief Amsterdam Zuid, *Notulen kerkenraad*, 3 juni 1931.

²⁸ GAA, Archief Amsterdam